

Urednik izdanja
Kata Kaluđerović

Naslov originala
Martha Batalha
A VIDA INVISÍVEL DE EURÍDICE GUSMÃO

Copyright © 2016 Martha Batalha
Published by special arrangement with
Villas-Boas & Moss Literary Agency & Consultancy
Copyright ovog izdanja © *Dereta*, 2021

Marta Batalja

Nevidljivi život
Euridisi Guzmao

Prevod sa portugalskog

Vesna Stamenković

Likovi i događaji u ovom romanu stvarni su samo u domenu fikcije; ne odnose se na konkretne osobe i činjenice, niti iznose mišljenje o njima.

*Za Žoaoa, koji je verovao još od prve
od četiri knjige žrtvovane u ime Euridisi.*

*Za moje roditelje, čije prisustvo u svemu
što radim daleko prevazilazi prezime.*

*I za najbolju profesorku portugalskog
koja se uopšte može imati: Solvejž, ona
dvanaestogodišnja devojčica uzvraća
svime čemu ste je naučili.*

Draga čitateljko, cenjeni čitaоче,

Mnoge priče opisane u ovoj knjizi zaista su se dogodile. U Rio de Žaneiru je bilo tela nagomilanih na ulicama zbog španskog gripa. Stihove koji su izašli sa usana Marije Rite prilagodio je Olavo Bilak, a vest objavljena nakon što se ona zaključala u sobu pojavila se u listu Žornal du Komersio. U Riju je živeo jedan veoma pritvoran i veoma gramziv knjižar, koji je svoju radnju ostavio bratu umesto ženi. Jedan veoma siromašan mladić veoma se obogatio praveći pivo, baš kao i tvorac piva Tupa (taj mladić bio je moj čukundeda). I neko je doživeo neobičnu sudbinu koju sam pripisala tom mladiću, kao što je ispričao Luis Edmundo u svojim knjigama sećanja.

Ejtor Kordejro, Bebe Silvejra i Raul Režis priređivali su najlepše salone u prvim danima Nove Republike. Ernesto Nazaret nije imao sopstveni klavir. Vežbao je u kući kod prijatelja ili u prodavnicama muzičkih instrumenata u Ulici Karioka. Vila-Lobos je obilazio škole šireći čudo horskog pevanja, a u gradskoj školi Selestino Silva, kako je govorio moj deda, radila je jedna mnogo draga profesorka.

Ali najstvarnije u ovoj knjizi upravo su životi dve glavne junakinje, Euridisi i Gvide. One se još mogu sresti. Pojavljuju se na božićnim proslavama, gde vreme uglavnom provode sedeći, s maramicom u rukama. One prve dođu i poslednje odu. Komentarišu začine u uštipcima od bakalara, vrućinu ili kišu tog dana, vino koje neke od njih piju, ali samo malkice, samo malkice. Pitaju kako je muž, da li mala od sestričine već ima dečka, da li je mali dobio nameštene. Nekima treba pomoć da ustanu s kauča i pređu za trpezarijski sto. Mnoge su već izgubile apetit, i nezainteresovano gledaju komade ćuretine. Ostale živnu kad dođe vreme za desert, jer su slatke prženice uvek dobrodošle. Tiho se vrate na kauč i gledaju mlade kako otvaraju poklone, a na licu im piše da vide samo prošlost.

Euridisi i Gvida zasnovane su na mojim i vašim bakama i njihovom životu.

1.

Kad se Euridisi Guzmao udala za Antenora Kampela, patnja za sestrom već je pomalo bila iščilela. Već je mogao da joj zaigra osmeh na usnama kad čuje nešto smešno, i mogla je da pročita dve stranice knjige a da ne podigne glavu razmišljajući o tome gde li je Gvida u tom trenutku. Istina, i dalje ju je tražila pogledom među ženskim licima na ulici, i jednom je bila sigurna da ju je spazila u tramvaju za Vila Izabel. Potom je to uverenje prošlo, kao i svako drugo koje je pre njega imala.

Zbog čega su se Euridisi i Antenor venčali niko tačno ne zna. Neki misle da je do tog braka došlo jer su Žoze Salvijano i Manuel da Kosta već bili vereni. Drugi smatraju da je za njega zaslužna bolest Antenorove tetke, koja sad više nije mogla da pere odeću svog nećaka posebnim sapunom od lavande, niti da mu kuva pileće čorbice s providnim komadićima luka, jer iako je Nono voleo ukus crnog luka, prezirao je njegovu teksturu, i jedan jedini komadić skriven u pasulju znao je da mu izazove mučninu i podrigivanje po čitavo dugo poslepodne natopljeno rastvorom šumećih tableta za probavu. Ima i onih koji veruju da su se Euridisi i Antenor zaista zaljubili, i da je njihova ljubav trajala tri minuta, koliko

je trajao ples u paru na igranci pod maskama u Mornaričkom klubu.

Činjenica je da se venčanje održalo, sa obredom u crkvi i prijemom u mladinoj kući. Dvesta uštipaka od bakalara, dve gajbe piva i boca šampanjca za zdravicu uz sečenje torte. Profesor violine iz komšiluka ponudio se da svira na zabavi. Stolice su gurnute uza zid kako bi parovi mogli da otplešu valcer.

Na svadbi nije bilo mnogo devojaka, jer Euridisi nije imala drugarice. Imala je dve ne previše ocvale tetke, komšinicu koja nije bila posebno lepa, i drugu, koja baš i nije bila privlačna. Najlepša devojka nalazila se na jedinoj uramljenoj fotografiji u prostoriji.

„Ko je ova devojka na slici?“, upitao je jedan mladoženjin prijatelj.

Antenor ga je čušnuo rukom i rekao da to nije red.

Mladić se snuždio, osvrnuo se oko sebe, i pogledao čašu u ruci. Spustio je pivo na sto i otišao na drugi kraj prostorije.

Bio je to jednostavan obred, za kojim je usledila jednostavna proslava, a zatim i komplikovan medeni mesec. Čaršav nije isprljan, i Antenor se uvredio.

„Gde si se kog đavola ti vucarala?“

„Nisam se nikuda vucarala.“

„Jesi, ženo.“

„Ne, nisam.“

„Nemoj da mi smišljaš izgovore, dobro znaš šta je trebalo ovde da vidimo.“

„Da, znam, sestra mi je objasnila.“

„Kurvo. Oženio sam se s kurvom.“

„Nemoj tako, Antenore.“

„E baš hoću. Kurvo, kurvo, kurvo.“

Sama u krevetu, tela skrivenog ispod pokrivača, Euridisi je tiho plakala zbog reči *kurva* koju je čula, reči *kurva* koju je čula čitava ulica. I jer je bolelo, prvo između nogu, a potom i u srcu.

Tokom narednih nedelja stvari su se smirile, i Antenor je zaključio da nema potrebe da vrati ženu. Umela je da istopi komadiće luka tako da iščeznu, odlično je prala i čistila, malo je govorila i imala je lepu zadnjicu. Osim toga, incident iz prve bračne noći uzdigao ga je na viši položaj, tako da je morao s visine da se obraća supruzi. Tamo dole, Euridisi je to prihvatila. Oduvek je mislila da ne vredi baš mnogo. Niko ne vredi baš mnogo kad momku koji radi popis kaže da u polje „zanimanje“ upiše reč „domaćica“.

Sesilija je došla na svet devet meseci i dva dana nakon venčanja. Bila je buckasta, nasmejana beba, a porodica ju je razdragano dočekala i stalno ponavljala: *Baš je lepa!*

Afonso je došao na svet sledeće godine. Bio je buckasta, nasmejana beba, a porodica ga je razdragano dočekala i stalno ponavljala. *Dečak!*

Zaslужna za porast porodice od sto procenata za manje od dve godine, Euridisi je zaključila kako je došlo vreme da se povuče iz fizičkog dela svojih bračnih dužnosti. Pokušala je da svoju odluku objasni Antenoru, glavoboljama koje je počela da oseća u rane sate subotom ujutru i onim mračnim trenucima posle devet uveče. Međutim, Antenor nije hteo ni da čuje za odbijanje. Bio je čovek navika i rutina, a jedna od njih bila je i ta da se primakne ženinoj spavaćici i zabije nos u meke bele grudi. Onda ga je Euridisi na drugačiji način naterala da je čuje. Nabacila je gomilu kilograma koji su govorili sami za sebe, i vikali Antenoru da joj ne prilazi.

Doručak je dopunjavala užinom u deset, ručak užinom u četiri, a večeru zakuskom u devet. U međuvremenu je jela

dečje kašice i probavala hranu, da vidi da li je neslana ili pre-slana, gorka ili slatka, bljutava ili začinjena. Tri je brade Euridisi tako dobila. Oči kao da su joj se smanjile, a kose nije bilo dovoljno da joj uokviri čitavo lice. Kad je videla da je uspešno odbila muža da joj se više nikad ne približi, prigrllila je nešto zdravije navike u ishrani. Držala je dijetu ponedeljkom ujutru i u intervalima između obroka.

Euridisina težina se ustalila, kao i rutina u porodici Guzmao Kampelo. Antenor bi otišao na posao, deca bi otišla u školu, a Euridisi bi ostala kod kuće, da melje meso i po glavi premeće jalove misli koje su njen život činile nesrećnim. Nije imala posao, nije se školovala, i čime je mogla da ispuni duge dane kad jednom namesti krevete, zalije cveće, pomete trpezariju, opere veš, pristavi pasulj, podgreje pirinač, pripremi sufle i isprži šnicle?

Jer, vidite, Euridisi je bila briljantna žena. Da su joj dali komplikovane proračune, projektovala bi mostove. Da su joj dali laboratoriju, izumela bi vakcine. Da su joj dali prazne stranice, napisala bi klasike. Ali pred nju su bacili prljave gaće, koje bi Euridisi oprala vrlo brzo i vrlo dobro, a onda bi sela na kauč, gledala svoje nokte i razmišljala o čemu bi trebalo da razmišlja.

I tako je došla do zaključka da i ne treba da razmišlja. Da, kako ne bi razmišljala, treba da bude nečim zaokupljena po ceo božji dan, i da jedina kućna aktivnost koja joj pruža takve mogućnosti jeste ona koja pred nju postavlja naizgled beskrajne svakodnevne zahteve: kuvanje. Euridisi nikad neće postati inženjerka, nikada neće kročiti u laboratoriju i neće se usuditi da napiše stih; ali posvetila se jedinoj dozvoljenoj aktivnosti koja je u sebi sadržala barem malo projektovanja, nauke i poezije.

Svakog jutra, kad muža i decu probudi, obuče ih, nahrani i reši ih se, Euridisi je otvarala tetka Palmirinu knjigu recepta. Patka s pomorandžom činila se kao savršena večera, budući da je trebalo kupiti patku, a u kući nije bilo pomorandži. Obukla bi haljinu za napolje otišla na pijacu da odabere jednu zdravu patku. Iskoristila bi priliku da odabere i kokošku, jer je patka morala da provede noć potopljena u marinadu od vina i začina, što znači da je večera za taj dan i dalje predstavljala izazov, a bože, kako su joj samo bili potrebni izazovi. Patka je morala da bude mlada i debela, a koka crvene kreste i mesnatih grudi. Na pijaci, Euridisi bi kupila pomorandže za idući dan, kokos za kolač od kukuruznog brašna, šljive za fil za rozbif i tuce banana da Afonso i Sesilija imaju šta da jedu, kad promrljaju po tanjiru i kažu „ovo mi se ne sviđa“.

Po povratku kući, uhvatila bi koku i patku za noge, prerezala im šije i posvetila se drugim poslovima dok im se krv ne ocedi u kofu. Potom bi ih ošurila u vreloj vodi na dva minuta, očerupala ih dok su još mlaki, i prošla preko kože komadom upaljenog papira kako bi sagorela preostalo paperje. Iznutrice i bupce, džigericu i srce izvukla bi kroz mali zasek na stomaku, ako je htela da ispeče celu pticu, ili kroz veliki zasek duž celog tela, ako je za jelo bilo potrebno da je istražira.

A bilo je i priloga. Krompir nikad nije bio samo pržen već pečen i punjen sirom i pršutom. Baren i gratiniran s pavlakom, izrendan, začinjen i ispečen u rerni. Pirinač više nije bio običan i beo, dodavala mu je suvo grožđe, grašak i šargarepu, sos od paradajza, kokosovo mleko, ili bilo koji drugi sastojak koji je tetka Palmira preporučivala u svojim receptima. Kad bi joj ostalo još malo vremena, potrošila bi ga na desert. Poslastice s glazurom od šljiva, krem od mučenih jaja, slatkiš od kokosa i sira. Euridisi je kuvala sve dok ne bi popunila svaki poslužavnik i svaku slobodnu površinu na kuhinjskom stolu.

Porodica nije priznavala njene kulinarske veštine. Afonso i Sesilija prolazili su kroz period hvalospeva makaronama, a Antenor nije bio od onih koji bi se mogli raspametiti brancinom u sosu od kapra. *Daj mi špagete*, rekla bi deca, *daj mi dobru šniclu*, rekao bi Antenor, i Euridisi bi se vratila u kuhinju da ugrije vodu za špagete, i obećala bi Antenoru file-minjon bez pečuraka. Posle jedne ili dve večeri jednostavnih jela, vratila bi se receptima iz knjige, i svi su morali da se pretvaraju da jedu sarapatel,¹ škampe s tikvom, rižoto s morskim plodovima.

Kad je isprobala sve recepte, Euridisi je pomislila kako je došlo vreme da počne da smišlja svoja jela. Tetka Palmira je znala mnogo toga, ali ne baš sve, i Euridisi je imala osećaj da bi kasava s mlekom mogla da ide dobro kao prilog uz suvo meso, da bi gojabada² odlično išla uz pohovanu piletinu, da bi farofa³ mogla da zameni onaj kari o kojem ionako niko ništa ne zna. Jednog četvrtka ujutru obukla je svoju haljinu za napolje i otišla u papirnicu na ćošku.

„Dobar dan, Euridisi.“

„Dobar dan, gospodine Antonio.“

„Tražiš nešto posebno?“

„Veliku svesku na linije.“

Gospodin Antonio je pokazao gomilu svezaka crnih, tvrdih korica na polici. Euridisi se zabavljala birajući svesku, a gospodin Antonio se zabavljao gledajući Euridisi. Možda su mu se, baš zato što je detinjstvo proveo spavajući u bujnom zagrljaju crnkinje Šike de Žezuiš, koja je gajila Antonija i

¹ Jelo portugalskog porekla čije ime u prevodu znači „zbrka“ zbog brojnih i raznovrsnih sastojaka koji mu se mogu dodati. Osnova za pripremu jela su svinjsko meso i iznutrice. (Prim. prev.)

² Slatkiš nalik na kitnikez od guave. (Prim. prev.)

³ Prženo brašno od kasave, čest prilog jelima u Brazilu. (Prim. prev.)

njegovu braću dok je njihova majka obilazila najbolje salone u Riju, toliko dopadale Euridisine moćne obline. Svidale su mu se i oči, prćast nosić, sitne ručice, medaljončić oko vrata, debeljuškasti članci i svako drugo mesto na koje mu pogled padne.

Euridisi se dugo zadržala pored gomile. To će biti njena sveska za recepte, i morala je da odabere najbolju među sveskama na linije. Prelistala je jednu, naišla na izgužvan list i vratila je na gomilu. Uzela je drugu, videla neku fleku na koricama i odustala. Razmotrila je treću, i nije joj našla nikakve mane. Pošla je da je plati Tinoku, melezu koji je oduvek radio u papirnici, kad je gospodin Antonio prišao da je usluži. Dok je Euridisi čekala kursor, razgovarali su o vremenu. Otišla je i ne sanjajući da su njeni komentari o kiši bili tom čoveku najsvetlija tačka u toj nedelji.

Putem do kuće, Euridisi je veselo pevušila. Prestala je da pevuši i malkice se sneveselila kad je začula: „Dobar dan, kumo!“

Zelija, komšinica iz kuće do njihove. Zelija je bila žena puna velikih frustracija. Najveća joj je bila ta što nije bila Sveti duh, pa da može sve da vidi i sve da zna. Zelija je, u stvari, pre bila Zli Vuk nego Sveti duh, jer je imala velike oči da bolje vidi, velike uši da bolje čuje i strašno velika usta koja su po komšiluku širila najvažnije vesti u četvrti. Zelija je imala i vrat kao kornjača, koji kao da bi se raširio u okovratniku svaki put kad neko ko je zanima prođe ispred kuće. Ta je žena bila zanimljivija od kljunara, i nije izazivala veće čuđenje samo zbog toga što je bila tek jedna od mnogih sebi sličnih koje su živele na tom mestu i u tom vremenu.

„Išla si da dokupiš deci materijal za školu?“

Euridisi je privila paket iz papirnice uz grudi, u gestu čije značenje ni sama nije umela da dokuči. Nije znala pokušava li da zaštiti grudi ili paket.

„Dobar dan, kumo. Ovo je... sveska da zapisujem kućne troškove.“

Idućeg dana su sve žene u ulici sažaljevale Euridisi i Antenora zbog toga što prolaze kroz finansijske poteškoće. Može biti, rekla je Zelija. Euridisi nije imala mere u kupovini u bakalnici, a ko još može toliko često da kupuje začine? A kakvi se tek mirisi šire iz one kuhinje? Egzotični mirisi, ni nalik na pasulj s pirinčem koji miriše iz ostalih kuća. Ta je farsa morala da se okonča.

Kako nije bila u stanju da bude Sveti duh, Zelija se zadovoljila nešto nižom funkcijom, i proglasila se proročicom. Njena empirijska zapažanja dovodila su do preciznih predviđanja, čija je osnovna odlika bila ta da su uvek bila mračna, jer je Zeliji polazilo za rukom da bude gora od Starozavetnog Boga. „Ova će dovesti muža na prosjački štap“, izjavila je samouvereno.

Zelija nije postala otelotvorenje kljunara tek tako, preko noći – takva evolucija mora da potraje. Preobražaj je počeo još u detinjstvu, kada se ono što je trebalo da joj bude dar pretvorilo u teret. Od oca je nasledila ljubav prema svemu što je novo, od majke život vezan uz ognjište. Od sveta je dobila neprijatnosti, od sudbine odsustvo izbora. Tako je nastala sama esencija tračare.

Ko god vidi njene stroge oči ne može da poveruje da su ikada mogle da gledaju svet bez zlobe. Ko joj vidi zlradi smešak ne može ni da sanja da je to nekada bio samo osmeh. A takva je bila Zelija kad je bila devojčica: samo osmeh i vedar pogled. U onih nekoliko godina koje je provela srećna verovala je da je život tako neverovatan da ničim nije htela

da ga prekida, odbijala je čak i da spava. *Mogu da slušam zrikavce, mogu da pogađam šta se to čuje po kući, mogu da razmišljam o tome šta ću sutra da radim, i čega ću uveče da se igram*, govorila je sebi, očiju otvorenih u tami. Ali umor bi uvek našao neki način da je prevari, jer bi pred zoru u nekom trenutku zaspala. Brzo bi shvatila da je prevarena, i prva bi se ujutru probudila.

Zelija je ustajala s pesmom, doručkovala sa smeškom i cupkala dok hoda. Izmišljala je plesove, delila poljupce i kikatala se čisto smeha radi. Sve joj je bilo zabavno – da traži kamenčiće među zrnima pasulja, da skida i slaže suv veš sa žice, da pronalazi paučinu u uglovima plafona i da mete ćoškovke sobe. Komšinice su osuđivale njene nestašluke: „Niste je dovoljno tukli, eto šta je.“ Ali njena majka nije marila za savete. „Jednog dana shvatiće da život nije baš tako srećan, ali taj dan ne mora da bude danas“, govorila je, sa setom prepoznajući u ćerkinim igrarijama svoje, od pre toliko mnogo godina.

Subota je za Zeliju bila najdivniji od svih divnih dana. Tog bi dana prvi put u nedelji videla oca. Alvaro Stafa je bio reporter preko dana i boem preko noći. Kad dođe kući, deca bi mu već spavala; kad se probudi, već bi bila u školi. Očinske dužnosti ispunjavao je vikendom, kada je morao da zabavlja decu dok žena sprema ručak. Italijan se češkao po glavi, stidljivo gledao decu i pripremao se da uradi jedino što zna osim da piše i pije, a to je da priča o onome što je napisano i onome što bi mogao da napiše. Stavio bi Zeliju na jedno koleno, podigao Armandinja na drugo, poseo Fransisku s jedne strane, a Zezinja sa druge, rekao Karlinjosu, Žulijeti i Alisi da sednu na pod skrštenih nogu, zatvorio vrata sobe da ne probudi najmlađe, i prepričavao deci svoje reporterske dogodovštine. Jednog dana bio je u *Kopakapana palasu*, zajedno s

kandidatkinjama za izbor za mis; sledećeg bi bio u Niteroiju, na zgarištu velikog požara. Bilo je ručkova restoranu *Paşoal* u predsednikovu čast, rasprava o uklanjanju nosača sa ulica u centru. Zlatna plaketa koju su Santos Dumontu uručili prijatelji i slavlja ispred crkve Bom Žezuiş du Monte. Potpisani sporazumi u Ministarstvu saobraćaja, požar u kom je do temelja izgorela baraka u Aveniji Mange i hapšenje onog slepog muzičara koji je svirao u Ulici Direjta i gajio blizance. Pravi bezobrazluk, to hapšenje, koji ne pokazuje ništa drugo osim surovosti naših policajaca!

Bio je to jedini trenutak u nedelji kada je u kući u četvrtoj Rio Kumprido vladao mir. Osim Alvarovog promuklog glasa, jedini zvuk koji se čuo bilo je šištanje ekspres lonca.

Sve dok se nije ispunilo proročanstvo Zelijine majke. Devojčica je doživela dve tragedije u životu od kojih je prestala da poskakuje dok hoda. Prva je bila očeva smrt. Druga je bila spoznaja da je ružna.

Alvaro Stafa je reporterski poziv otkrio u petnaestoj godini. U to vreme već je bio svoj čovek, koji je školu zavrşio i obnovio na ulicama Rio de Žaneira. Sa osam godina stigao je iz Italije s roditeljima, s devet je ostao siročće. Kako je naučio portugalski, kako je počeo da čita i piše, kako nije umro od gladi, kuge ili noža misterija je koja se može objasniti samo prstom sudbine. Prodavao je bombone na brodu za Niteroi i karte na tramvajskoj stanici. Glancao je cipele, prao prozore i raznosio novine. Izdržavao se obavljajući sitne poslove na ulici i pružajući usluge jednom uglednom gospodinu u fraku, koji ga je jednom nedeljno vodio u hotelsku sobu u Lopi i tražio mu da mu go gazi po leđima i peva „O sole mio“. Znao je da koristi nož i bio je zastraşujući kapuerista. Misleći da je već

dovoljno živeo i da je bilo vreme da se skrasi, smislio je sebi „plan napredovanja na poslu“, koji se sastojao u tome da pokuša da dobije unapređenje u lokalnu gde je radio. Od dostavljača novina Alvaro je prešao u redakciju. Neverovatan pomak. To mu je bio prvi put da radi u zatvorenom prostoru.

Unapređenje je stiglo u pravi čas. Nekoliko meseci ranije Alvaro je otpušten sa mesta golog pevača jer je postao pretežak da gazi po leđima gospodina u fraku. I kakva je to sad sloboda bila, jer imao je sopstveni sto, a kad nije bilo posla mogao je da provede čitavo poslepodne sedeći u društvu knjige!

Dobar život završio se u zimu 1918, kad su u gradu zabeleženi prvi slučajevi španskog gripa. U početku su bili sporadični, tek poneki tu i tamo. Nedelju dana kasnije bilo ih je mnogo tu, i još više tamo.

Sredinom oktobra polovina stanovništva Rio de Žaneira bila je bolesna. Jedne srede ujutru samo su se Alvaro, urednik lista Kamerino Roša i slovoslagač pojavili u redakciji. Kamerino je pogledao momka za stolom, pitao ga ume li da piše, i poslao ga na ulicu, sa olovkom i blokčtom za beleške.

Alvaro je tri sata tumarao Riom. Video je muškarce u agoniji kako povraćaju krv i decu koja pričaju s mrtvim majkama. Bolesnike u delirijumu, izbačene iz kuće. Proroke dugih brada koji najavljuju smak sveta. Čuo je samrtne hropce iza zatvorenih prozora i uzaludno brojao stotine tela na ulicama. Čim bi završio s brojanjem pojavio bi se još jedan pokojnik, ili bi stigla kola iz gradske mrtvačnice da odvezu tela, i čim bi otišla, nova tela bi se pojavila ispred kuća, čekajući ono što je dolazilo posle smrti, a to je borba za mesto u jednoj od gradskih masovnih grobnica koje su nicali iz dana u dan.

Narednih nekoliko nedelja dani su mu izgledali tako: stigao bi u redakciju, uzeo olovku i notes, izašao da beleži

tragediju i vraćao se s više priča nego što je bilo potrebno da se zaključi broj časopisa. Činilo se da je imun na bolest; telom, nije znao zašto. Ali dušom zbog toga što mu je cela porodica pred očima umrla od žute groznice.

Kad su se reporteri koji su preživeli grip vratili u redakciju, zatekli su Alvara iznad jedne od pisaaćih mašina. Ako se izuzmu vikendi i Božić, momak se mogao videti na tom istom mestu, i to satima, sve do dana kada je umro.

A zbog čega je Alvaro umro? Postoje dve verzije te priče. Prva je ta da je počela da ga mori tako velika žeđ da je počeo da preispituje svoje prioritete. Za Alvara Stafu od pre braka, frizura, rođendani, šta je jeo za doručak, sve su to bili beznačajni detalji, nešto što se dešavalo u pauzama između onoga što je zaista važno – pisanja, pričanja o napisanom i pijenja, kako bi se bolje pričalo o onome što je napisano i što bi se moglo napisati. Za potonjeg Alvara Stafu – onog neutaživo žednog – prioriteti su bili da pije kako bi podneo brak, da pije pre i posle šišanja, da ide na rođendanske proslave kako bi pio i tako pijan pričao o onome što je napisao. Sada su priče koje je pričao deci počele da ispaštaju. Sudbina četiri žrtve jezive autobuske nesreće u Ulici Dijasa da Krusa ostale bi nerazrešene kad bi Alvaro Stafa zadremao usred reči. Uzalud ga je dozivao sin prvenac, uzalud ga je Zelij drmusala. Alvaro bi započeo jednu priču, malo klanjao glavom, pokušao da otvori oči pa odustao, i više nije bilo načina da saznaju ko je još poginuo, izuzev jednog profesora latinskog.

Počeo je da dolazi mamuran u redakciju. Slušao je Kamerinove prekore, i kako bi se sabrao, počeo je da šmrče kokain. Onaj čisti, nemački, pravo iz Merk laboratorija, kupljen na crnom tržištu ispod hotela „Glorija“.

Prve posledice Alvarove promene osetile su se na kućnim zalihama. Do tog vremena pratile su uobičajenu logističku

šemu: ostava je bila puna na početku meseca, i prazna pred kraj. Ali nakon Alvarovog posrnuća, stanje je uvek bilo kao da je kraj meseca. U ostavi bi ostala tek šačica brašna, nešto šećera, malko pasulja, i jedna usamljena glavica crnog luka. Banana, koja je ko zna kako preživela glad dece i stigla čak i da potamni, dok su članovi porodice premišljali da li su baš u tolikoj bedi da pojedu polutrulu vočku.

Alvaro Stafa je umro od ciroze u trideset petoj godini. Prijatelji koji su poverovali u ovu verziju njegove smrti na bdenju su se vajkali zbog opasnih poroka koji odnose velike talente u ovom našem Brazilu.

Ali postoji i druga verzija. A to je da je Alvaro, taj momak koji je sve što ima stekao sa svoje dve ruke, koji se rodio kao ispravan momak pa ga je život iskvario, a brak ponovo vratio na pravi put – i dalje imao izvesne naopake sklonosti. Alvaro je voleo ulicu, i ulični život. S vremena na vreme, mladić bi se zabavio s nekom mulatkinjom – uvek su mu se sviđale mulatkinje. Posle bi mu otpala od srca, i život bi tekao dalje.

Takve su bile njegove namere kada je jednog utorka na karnevalu upoznao odalisku koja je nastupala u karnevalskoj trupi *Tira u dedu du Pudim*. Zubi su joj bili beli kao beonjače, mada joj beonjače nije bilo moguće videti. Roza je igrala sklopljenih očiju i širokog osmeha, uvijajući bokovima na način dotad nepoznat Alvaru. Ti su bokovi imali ličnost. Bili su čvrsti i napeti i snažni i neodoljivi.

Alvaru je trebalo tri meseca da prouči odlike tih bokova, što je radio u Rozinoj iznajmljenoj sobi u pansionu. Par je provodio poslepodneva razmenjujući ljubavne izjave i tečnosti; Roza je tražila da joj Alvaro šapuće na italijanskom, a Alvaro da mu Roza igra gola. Devojka se toj strasti predala celim telom. Alvaro se toj strasti predao celim penisom.

Za izdavača
Dijana Dereta

Lektura i korektura
Agencija Tekstogradnja

Likovno-grafička oprema
Marina Slavković

Prelom
Dizajn studio Layout

Prvo DERETINO izdanje

ISBN 978-86-6457-413-6

Marta Batalja
NEVIDLJIVI ŽIVOT
EURIDISI GUZMAO

Tiraž
1500 primeraka

Beograd, 2022.

Izdavač / Štampa / Plasman: **DERETA doo**, Vladimira Rolovića 94a,
11030 Beograd, tel./faks: 011.23.99.077; 23.99.078, **www.dereta.rs**
KNJIŽARA DERETA, Knez Mihailova 46, Beograd, tel.: 011.26.27.934, 30.33.503

CIP – Каталогизacija у публикацији Народна библиотека Србије, Београд
821.134.3-31 / БАТАЉА, Марта, 1973– / Nevidljivi život Euridisi Guzmao /
Marta Batalja ; prevod sa portugalskog Vesna Stamenković. – 1. Deretino izd.
– Beograd : Dereta, 2022 (Beograd : Dereta). – 189 str. ; 21 cm / Prevod dela: A vida
invisível de Eurídice Gusmão / Martha Batalha. – Tiraž 1.500.
ISBN 978-86-6457-413-6 / COBISS.SR-ID 55663881